

ANOTACE

lze zkvalitnit strategii boje s nejnebezpečnějším zločinem?

V zahraničních časopisech jsem se seznámil s několika příspěvky, které mi daly podnět k úvahám o tom, co by mohlo zkvalitnit strategii boje s nejnebezpečnějšími formami zločinu, a zejména s terorismem.

I.

Nezbytnost dalších zásahů do občanských práv?

Z editoriálu Klause Jürgena Timma, vedoucího redaktora časopisu Kriminalistik, lze odvodit, že by odvracení nebezpečí teroristických útoků v Německu mohlo být zkvalitněno, kdyby byly odstraněny disonance mezi spolkovým ministrem vnitra a ministrem spravedlnosti na úseku vnitřní bezpečnosti. Jde o spor, jaké postupy policie jsou v právním státě ještě přípustné a již nepřípustné, ale takové spory nepřispívají důvěře obyvatelstva v kompetenci státních orgánů. 1) Tato důvěra obyvatelstva je základním předpokladem

1) TIMM, K. J.: Kriminalpolitisches Strategiedefizit bei der

Terrorismusbekämpfung? Kriminalistik. Verlagsgruppe
Hüthig Jehle Rehm, Heidelberg 2007, č. 5, s. 282-283.

pro úspěšný boj se zločinem.

Proto doporučuje, aby ministři vytáhli „ze zásuvky“ ve vládě již schválenou celkovou **strategickou koncepci** a seznámili s ní veřejnost. Tak by mohl být zesílen i subjektivní pocit bezpečnosti občana.

Takový postup by přispěl i k tomu, aby občané pochopili nezbytnost dalších zásahů do občanských práv. Místo šíření strachu v řadách obyvatelstva by se přispělo k věcným postojům vůči teroristickým hrozbám i k odstranění pochybností o racionální politice sloužící k zajištění bezpečnosti obyvatelstva. Subjektivní bezpečnost, která má pro jednotlivce často větší význam než objektivní ohrožení jeho samotného, by mohla být takto podstatně zvýšena. Když se bezpečnostní situace zostřuje globalizujícím se terorismem, musí jednotlivec - také v zájmu snížení nebezpečí pro svůj život a zdraví - akceptovat přísnější práva státu zasáhnout.

Autor naznačuje, že v první řadě příslušní ministři musí učinit vše pro to, aby příště bylo možno zabránit nebezpečným teroristickým útokům. Pokud by se to nepodařilo, budou se muset zodpovídat z toho, co zanedbali.

Ústavní zákony však z dobrého důvodu kladou hranice tomu, aby bylo „dosahováno úspěchu za každou cenu“, a to tím, že upravují nezměnitelná základní práva jednotlivce

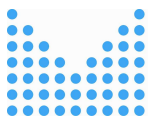

vůči zásahům státu. V této souvislosti může jít o policejní opatření bez trestně-procesního nebo policejně-právního oprávnění, tj. například vyšetřovat bez počátečního podezření nebo provést opatření k odvrácení nebezpečí, které není konkrétní. V této souvislosti zmiňuje jako opatření na okraji zákona nebo nezákonné i utajované prohlídky PC-online a také využití dat o jízdách plátců mýtného na dálnicích formou rastrového pátrání aj. Odůvodňuje, proč by mělo být možno využívat v boji s trestnou činností digitální fotografie a otisky prstů ukládané u správních úřadů, pokud je online postup dokumentován a dodatečně je jednotlivý případ prověřitelný. V této souvislosti se zmiňuje také o možnosti sestřelení dopravního letadla s cestujícími, hrozí-li nebezpečí, že teroristé chtějí způsobit mnohem větší následky zřícením letadla do hustě obydlených částí velkoměsta.

II.

Rozšíření preventivních pravomocí Spolkového kriminálního úřadu ?

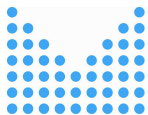
Charles A. von Denkowski, vrchní kriminální komisař (Policie Hamburg) a studující práva na Humboldtově univerzitě Berlín, se ve svém velmi obsáhlém článku zabývá otázkou, zda by měla být rozšířena pravomoc a působnost Spolkového kriminálního úřadu (SKÚ).²⁾

2) Denkowski, Ch. A., von: Weitere Präventivbefugnisse für das BKA ? Tamtéž, s. 292-298.

Podle tiskových zpráv žádá spolkový ministr vnitra Schäuble další oprávnění pro Spolkový kriminální úřad. Efektivnější obrana před terorismem, včasné rozeznání struktur mezinárodního terorismu prý vedle oprávnění střežit byty vyžaduje i předpis o sledování telekomunikačního provozu a povolení tzv. „prohlídek online“. Spolkový kriminální úřad má tedy provádět ve vlastní režii tajná preventivní opatření formou odposlechů i seznámení se s obsahy počítačových databází bez vědomí uživatelů. Někteří kritici v tom vidí provokaci. Jiní, například i spolková ministryně spravedlnosti, se obávají totálního zřeknutí se Schäublovými představami dotčených ústavně právních garancí.

Autor von Denkowski se ptá, zda to bude v souladu s německou ústavou a bezpečnostní architekturou. Ptá se též, zda to bude v souladu se změnou SKÚ po 11. září 2001, kdy se úřad změnil z informační centrály v exekutivně aktivního producenta bezpečnostní preventivní služby. Ohledně kladených požadavků se ptá, zda objektivně existuje důvod mít vůbec obavy o „ochranu státu v duchu ústavního zákona“. Vznikne snad ústavním zákonem nepředpokládané „německé FBI“ ? Byl snad vyzbrojen SKÚ oběma preventivními oprávněními nepřípustně? Nebo vzal zákonodárce v úvahu, že v souladu s požadavky asymetrického útočného konfliktu z 11. dubna 2007 v Alžírsku je nezbytná kriminální činnost v předpolí, aby byly efektivněji chráněny životy, zdraví,

stát a ústava v prostoru bezpečnosti, svobody a práva?
Neměl by tedy SKÚ sehrávat rozhodující roli i na úseku
strategických analýz?

III

Centralizace policejní práce ?

Dr. Alfred Stümper, zemský policejní prezident v.
v., se zamýšlí ve svém článku nad centralizací policejní
práce. 3)

3) STÜMPER, A: Zentralisierung der polizeilichen Arbeit?
Tamtéž, s. 299-300.

Z autorova příspěvku vyplývá, že v kritických
situacích se vždy začne hlasitě volat po centralizaci
policejní práce. V protiargumentech se reaguje tak, že se
zdůvodňuje nezbytnost být blízko místům činů a že je tedy
potřebná decentralizace, deregulace a delegace úkolů.

Diskuse o rozdělených ústavně právních kompetencích mezi
spolkem a jednotlivými zeměmi se už přestala vést.
Rozhodující totiž je to, aby styčná místa mezi různými
úrovněmi boje s kriminalitou ve spolku a jednotlivých
zemích byla optimálně utvářena. Nové technické komunikační

prostředky jsou přímé, kratší a méně hierarchicky uspořádané a také méně závadové. S nimi se různé úrovně řízení mohou vertikálně i horizontálně bezprostředně rychle spojit. Tak se vytvářejí dobré předpoklady pro řízení. Jako nadstavba je však nezbytná důsledná **celková strategie** potírání zločinu včetně obrany před nebezpečím.

IV

EUROPOL - evropský policejní úřad

Max-Peter Ratzel, ředitel Europolu v Haagu, se ve svém článku zabývá historií, organizací, úkoly, příslušnostmi a právními základy Europolu jako evropského policejního úřadu. 4)

4) RATZEL, M.-P.: Europol - das Europäische Polizeiamt. *Teil 1: Geschichte, Organisation, Aufgaben, Zuständigkeiten und Rechtsgrundlage.* Tamtéž, s. 284-291.

Evropská unie se rozhodla založit Europol v Maastrichtské smlouvě, článku K.1, v roce 1992. Jako předběžná organizace bylo 1.1.1994 založeno Evropské drogové pracoviště (EDU). Poté byl založen Europol dohodou států, kterou do roku 1998 ratifikovalo 17 členských států. Svou činnost zahájil Europol jako policejní úřad od 1. 7.

1999, a to v zájmu zvýšení výkonnosti policejních úřadů v členských zemích a prohloubení spolupráce s nimi. V Europolu jsou zapojeny i další bezpečnostní instituce, jako jsou celní orgány, ochrana hranic, pobřežní hlídky, četnictvo, finanční policie. Významným přínosem Europolu je i to, že se stírají jazykové bariéry a kulturní rozdíly ve stále se zvětšující EU. Vedle samotného Europolu pracují národní ústředny v členských zemích a asi 100 styčných úředníků pod střešou Europolu..

Od roku 1999 se zabýval Europol:

- drogami
- terorismem
- obchodem lidmi, jejich pašováním do ciziny
- finanční kriminalitou a praním peněz
- kriminalitou na úseku motorových vozidel
- obchodem s nukleárními a radioaktivními substancemi

Od roku 2002 také:

- kriminalitou životního prostředí
- hospodářskou kriminalitou
- podvody
- únosy
- vraždami
- obchodem se zbraněmi
- paděláním peněz (zejména eura) aj.

K 15. březnu 2007 kooperuje Europol s těmito partnery:

- Operační dohody s těmito státy:
Austrálií, Islandem, Kanadou, Chorvatskem, Norskem, Švýcarskem a USA
- Operační dohody s těmito organizacemi:
Interpolem a Eurojustem (tj. evropská justice)
- Strategické dohody s organizacemi:
EU-agenturami, EU-komisemi, Spojenými národy (UNODC), Světovou celní organizací (WCO)
- Dále dohody ke statutu projednávání:
CEPOL, FRONTEX. Srbsko a Ukrajina

Základními produkty a servisními službami Europolu jsou:

- Operativní aktivity
 - Logistická podpora
 - Řídící aktivity
 - Vývoj **strategií** a kontrola
- Poznámka: Europol tvoří vedle ředitelství tři departmenty (každý má sedm specializovaných pracovišť). V druhém departmentu (nejzávažnější kriminality) jsou

tato pracoviště: sekretariát, skupiny organizovaného zločinu, finanční a hospodářské kriminality, terorismu, padělání peněz a analytické pracoviště.

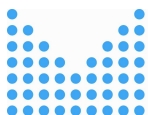
V.

Národní úřady v Europolu

Další autoři z německy mluvících zemí se zabývají národními styčnými úřady v Europolu. 5) Za velký úspěch se považuje rozšíření EU na 27 členů od 1. 1. 2007.

- 5) QUBAIN, A. - KATTGE, L. - WANDL, CH. - GAMMA, M.:
Europol - das Europäische Polizeiamt. *Teil 2: Die deutschsprachigen Verbindungsbüros Deutschland, Österreich, Schweiz.* Kriminalistik č. 6, Verlagsgruppe Hüthig Jehle Rehm GmbH, Heidelberg 2007, s. 363-369.

Toto rozšíření však s sebou přináší rozdílné mentality lidí, rozdílně zkušenosti z mezinárodní spolupráce, rozdílné způsoby jednání, odlišné zákony a 24 úředních jazyků. Proto byly v Europolu zřízeny národní styčné úřady v zájmu rychlé a spolehlivé kooperace v evropském kontextu, které se plně osvědčily. V současné době v nich pracuje 114 styčných úředníků z 55 úřadů orgánů činných v trestním řízení. Kromě členských států EU jsou zde zastoupeny také USA, Kanada, Norsko, Island, Kolumbie,

Švýcarsko a Interpol alespoň jedním úředníkem. Tito národní zástupci v Interpolu jsou spojovacím článkem a informačním kanálem mezi jejich domovským státem a jinými členskými státy i Europolem.

Podle mého názoru to nesporně může přispět k tomu, že při analýzách závažné kriminality nebudou opominuty podklady a zkušenosti z jiných částí Evropy i jiného světa a může se podstatně zkvalitnit **strategie boje** s nejnebezpečnějšími formami zločinu.

VI.

Záslužná činnost departmentu „nejzávažnější kriminalita“

„Toto pracoviště je považováno za srdce Europolu“, uvádí Max-Peter Ratzel. 6)

6) RATZEL, M.-P.: EUROPOL - Die Abteilung
Schwerkriminalität. Teil 3: Produkte und
Dienstleistungen. Tamtéž, s. 428-434.

Pracuje v něm asi 200 odborníků z členských zemí EU. Polovina z nich je zařazena na úseku analýz. Důležitým

strategickým produktem tohoto departmentu, který se člení do více oddělení a referátů, je každoročně vypracovaná analýza organizované kriminality. V tomto roce byla vypracována i zpráva o stavu a vývojových trendech terorismu. Tyto produkty slouží ke **strategickým záměrům** efektivního boje se závažným zločinem.

Závěr

Ze všech citovaných časopiseckých příspěvků vyplývá, že:

- 1) analytické a strategické činnosti na úseku efektivního boje s nejzávažnější kriminalitou, do něhož řadíme především předcházení teroristickým útokům, napomáhá centralizace a specializace policejní služby a v neposlední řadě, bohužel, i nezbytná omezení občanských práv,
- 2) Europol začal plnit důležitou úlohu na úseku prevence i potírání nejzávažnějších forem zločinu a že se v budoucnu může stát obdobnou institucí, jako je americká FBI,
- 3) naše kriminalistická teorie i praxe musí v příštích letech věnovat **zvýšenou pozornost analytické, prognostické a strategické činnosti** v boji s organizovaným zločinem a terorismem v nejužší součinnosti s Europolem.

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

(Plukovník Doc. JUDr. Miroslav NĚMEC,
Ph.D., Policejní akademie České republiky
v Praze)